

ספירת העומר

איתא בגמ' (מנחות סו, א) גופא אמר אביי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי, רבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי, אמיר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש הוא.

ספירת העומר בזמן הזה

נחלקו הראשונים האם מצות ספירת העומר בזה"ז הוי מה"ת או אינו אלא מדרבנן. דעת הרמב"ם (תמידין ומוספין יז, כד) דספירת העומר בזמן הזה היא מדאורייתא. אך רוב הראשונים כפי שהובא בר"ן (סוף פסחים) ובב"י (סימן תפט) סוברים שבזמן הזה שאין קרבן עומר הספירה היא רק מדרבנן, כדאיתא בגמ' מנחות (סו, א) אמיר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש הוא. ויש שרצו לומר דהרמב"ם אזיל לטעמיה דס"ל דקדושה שניה קדשה לשעתה וקדשה לעת"ל, ומקריבין אע"פ שאין בית, וא"כ הרי שהקרבת העומר שייך אף בזמן הזה.

ולרבינו ירוחם (נתיב ה חלק ד) יש שיטה שלישית בזה, שמחלק בין ספירת הימים לספירת השבועות, דאת ספירת הימים לא תלתה התורה בעומר, ואילו את ספירת השבועות כן תלתה התורה בהקרבת העומר, דכתיב מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות וגו', הרי דרק גבי השבועות הזכירה התורה שקשור להקרבת העומר. ולפיכך ספירת הימים אף בזמן הזה הוא מן התורה, משום שאינו תלוי בהקרבת העומר, אבל ספירת השבועות דתלוי בהקרבת העומר, כשאין עומר אינו אלא מדרבנן.

שתי מצוות או מצוה אחת

ונראה דיסוד מחלוקת הרמב"ם והרבינו ירוחם הוא, אי מצות הימים ומצות השבועות הוו שתי מצוות או מצוה אחת. דהנה כתב הרמב"ם בספר המצוות (מצוה קסא) וז"ל, שצונו לספור מקצירת העומר תשעה וארבעים יום כו', וכמו שמצות מנין השנים והשמיטה מצוה אחת כמו שבארנו, כן ספירת העומר מצוה אחת כו', ואל יטעך אמרם מנחות (סו, א) מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי ותחשוב שהם שתי מצוות, כי כל חלק וחלק מחלקי מצוה שיהיו לה חלקים, מצוה לעשות כל חלק ממנה כו', והראיה הברורה על זה היותנו מונים ג"כ בכל לילה, שהם כך וכך שבועות וכך וכך ימים, ואילו היו השבועות מצוה בפני עצמה לא היינו מסדרין ענינה אלא בליל השבועות, והיינו אומרים שתי ברכות, על ספירת העומר (פי' על הימים), ועל ספירת שבועי העומר, ואין הדברים כן, אלא המצוה היא ספירת העומר יומי ושבועי, כמו שתקנו.

הרי דס"ל להרמב"ם, דספירת הימים והשבועות מצוה אחת הן, וא"א לחלקן זה מזה. וממילא סובר דכי היכי דחלק הימים דאורייתא שבוודאי אינו תלוי בהקרבת העומר, כמו"כ חלק השבועות ג"כ הוי מה"ת.

אמנם ברבינו ירוחם שם כתב וז"ל, ליל שני של פסח מברכין אקב"ו על ספירת העומר, ותימה הוא למה אין מברכין ב' ברכות אחת לימים ואחת לשבועות, שהרי ב' מצוות הן. ועל זה כתב הרבינו ירוחם דבריו דלעיל, שבזמן הזה שלכא עומר, רק ספירת הימים היא דאורייתא, אבל ספירת השבועות היא זכר למקדש, ולפיכך אין מברכין אלא ברכה אחת על ספירת הימים, דבדבר שהוא זכר למקדש בלבד אין מברכין עליו. ולדעתו אה"נ, דבזמן המקדש היו מברכין ב' ברכות, על הימים ועל השבועות. הרי מבואר, דס"ל לרבינו ירוחם, דספירת הימים וספירת השבועות ב' מצוות הן, ולפיכך אפשר לחלקן זה מזה ולדון בזמן הזה דהימים דאורייתא והשבועות דרבנן.

ונמצא שביסוד הדבר גם הרמב"ם וגם רבינו סוברים שאם הם שני מצוות צריך שיהיה שני ברכות, אלא שהרמב"ם מוכיח מזה שאין שני ברכות שע"כ אין כאן אלא מצוה אחת, אבל רבינו ירוחם מוכיח מכאן שספירת השבועות בזה"ז אינו אלא דרבנן ולכן אינו מברך כדברי אמיר.

תפילין של יד ושל ראש שני מצוות

הזכרנו שיטת הרמב"ם שספירת הימים והשבועות אינו אלא מצוה אחת ומביא על זה שני ראיות, אחד מזה שאין כאן שני ברכות. וכבר תמהו עליו (שו"ת מהר"ש הלוי סי' ה ועוד) שהרי שיטת הרמב"ם (מ"ע יג) שמצות תפילין של יד ותפילין של ראש נמנית כשני מצוות. וז"ל והראיה על היות תפילין שלראש ושל יד שתי מצוות אמרם בגמר מנחות (מד, א) על צד התימה ממי שיחשוב שתפילין שלראש ושל יד לא יניח אחד מהם מבלתי האחר, אלא בהיות שתיהן לפניו יחד, מאמר זה לשונו מאן דלית ליה שתי מצוות חדא מצוה לא לעביד. כלומר מי שלא יוכל לעשות שתי מצוות לא יעשה האחת, אינו כן אלא יעשה המצוה שהיא בידו ולכן יניח אי זה מהן שיהיו בידו. הנה כבר

התבאר לך קראם לתפלין שלראש ושליד שתי מצות. ובכל זאת שיטת הרמב"ם שאינו מברך אלא ברכה אחת על שניהם אא"כ הפסיק בדיבור ביניהם.

למה רק ברכה אחת

וחשבתי לומר דשאני תפילין דתפילין ש"י וש"ר הם כמעט שווים דבשניהם יש ד' פרשיות מסובב בבית אלא דכאן יש בית אחד וכאן מחולק לד' בתים, ולכן אע"ג דשניהם מצוה אחת אפשר לברך ברכה אחת כדי לפטור שניהם.

אבל בשו"ת הרמב"ם (סימן רפח) כתב טעם אחר, וז"ל תשובת שאלה על ענין שח מברך שתיים וכו' לא שח מברך אחת. ואמרתם אמאי מברך אחת והם שתי מצות. אע"פ ששתי מצות הן ואינן מעכבות זו את זו, **הואיל וענין שתי המצות ענין אחד הוא מברך אחת שענין שתייהן הזכרון שנאמ' למען תהיה תורת יי' בפיך וגו'** ואינן דומין לברכות של נישואין שכל אחד מהן על ענין בפני עצמו.

א"כ הדרא קושיא לדוכתיה מ"ש תפילין מספירת העומר, הרי לכאורה גם בספירת העומר ספירת הימים והשבועות הם ענין אחד, ולמה אם הם שני מצוות לא די בברכה אחת.

הבדל מהותי בין ספירת הימים לספירת השבועות

ונראה דיש לבאר ששונה מצות ספירת הימים מספירת השבועות, דידועים הם דברי החינוך לבאר מצות ספירת העומר שהוא להביע את החשק והשאפה לקראת קבלת התורה, וי"ל שזו ספירת הימים, שכל יום שסופר מקרבו יותר קרוב להוא יומא קדישתא.

אבל ספירת השבועות י"ל שהוא ענין אחר, דיש להתבונן מה החשיבות של "שבוע" בספירת העומר, ולא עוד שחג מתן תורה נקרא ע"ש ספירת השבועות. וי"ל דידוע ממהר"ל שמספר שבע מסמל את הטבע, וי"ל שזה יסוד של "שבוע" דהיינו השבוע הראשון שהוא בריאת העולם שזה יסוד הטבע, והשבע שבועות זה טבע כפול טבע, ורק המספר חמישים הוא למעלה מהטבע. ורק ע"י קבלת התורה אנחנו מתרוממים מעל הטבע, ומה"ט נקרא חג מתן תורתנו ע"ש השבועות שזה מדגיש החשיבות של קבלת התורה שמרומם הבן אדם מעל הטבע. ולפי"ז מוכן דברי הרמב"ם למה אם הם שני מצוות היה צריך לברך שני מברכות.

ברכה על מעשר

עוד הק' מהא דכתב הרמב"ם (מעשר א, טז) שאע"ג שהפרשת תרומה והפרשת מעשר הם שני מצוות, בכל זאת יכול לפטור שניהם בברכה אחת. וז"ל המפריש מעשר זה מברך תחלה כדרך שמברכין על המצות, וכן מברך על מעשר שני ועל מעשר עני ועל מעשר מן המעשר מן המעשר מברך על כל אחד בפני עצמו, ואם הפריש הכל זה אחר זה מיד ולא סח ביניהן כוללן בברכה אחת ומברך להפריש תרומות ומעשרות.

ונראה שאינו קשה כלל, דשם אינו מברך ברכה אחת על שני המצוות, אלא שכולל הנוסח של שני המצוות בברכה אחת, ויתכן שאפילו אם ספירת העומר היה שני מצוות וכדברי הרמב"ם היה גם שני ברכות על ספירת ימי העומר ועל ספירת שבועות העומר, עדיין היה אפשר לכלול אותם בנוסח אחד ולומר על ספירת ימים ושבועות, כמו במעשר שכולל שני הנוסחאות ביחד.

מנין בתחילה או בסוף

מצוה לממני ימים ומצוה לממני שבועות, שמעתי שהק' להגרי"ז למה במספר הימים סופרים בתחילת היום, ואילו בשבועות בסוף השבוע. ותי' דמקצת היום ככולו אומרים, מקצת שבועה ככולו לא אומרים.

מבואר בדבריו שזה שסופרים בתחילת היום אינו אלא משום דהוי ככולו יום, דמקצת היום ככולו. ויש להעיר מסי' תצג, ב לגבי מנהגי אבלות בימי ספירת העומר, דל"א מקצת לילה ככולה יומא, ואין היתר להסתפר אלא אחרי הנץ החמה, א"כ מהיכ"ת דאמרין מקצת לילה ככולא יומא לענין ספירת העומר.

עוד יש להעיר שלכאורה לא אומרים מקצת היום ככולו אלא בדבר שנהג איזה הנהגה במקצת היום כאילו נהג כל היום ויוצא ידי"ח, כמו באבלות. אבל לא מצינו סתם מקצת היום ככולו.

עוד נראה שרק בסוף תקופה אמרינן מקצת היום ככולו, אבל לא בהתחלה, אטו נאמר שכל ימי אבלותו אינו חייב לנהוג רק בתחילת היום, ושוב ביום הבא ג"כ ינהג רק תחילת היום.

עוד קשה שהרי מבואר במנחות שהסיבה שמונים בלילה הוא משום תמימות, משמע שהענין הוא דווקא למנות בתחילת היום. אבל א"כ הדרא קושיא לדוכתיה למה שבועות לא מונים בתחילת השבוע.

והנה בעיקר מה שאומר הגרי"ז דלא אמרינן מקצת ככולו בשבוע, שמעתי מהגר"א גרבוז שליט"א סברא לומר דדוקא בספירת העומר ל"א מקצת ככולו, דבשלמא בשבוע בעלמא יש מושג של שבוע של ימי בראשית, אבל שבועה של ספירת העומר אינו מיום ראשון עד שבת, א"כ אין עליו שם שבוע בתחילת השבוע.

ולדבריו י"ל שבזה שונה ספירת הימים מספירת השבועות, שלגבי היום שפיר אפשר למנותו בתחילתו, שכבר מתחילתו יש עליו "שם" יום, משא"כ במסר השבועות אין עליו שם שבוע עד שעבר שבע ימים, דרק אז י"ל שחל עליו "שם" שבוע של ספירת העומר.

הגר"א גרבוז שליט"א עצמו רצה ליישב למה אין סופרים השבועות אלא בסוף שבוע, על פי מה שרצה להסביר דברי הרמב"ם בסה"מ שספירת העומר הוי מצוה אחת ולא שני מצוות, דספירת השבועות הוי כמו "סיכום ביניים", ש ר"ל שאחרי שסופר שבע ימים מסכם המנין למנין של שבוע, ולכן רק אחרי שמסכם המנין אז אפשר למנות שבוע, שזה כל הענין של השבוע הוא הסיכום, ולפני שסיכום אין מה למנות.

ולענ"ד אין דבריו נכונים, שהרי משמע מהרמב"ם (תמידין ומוספין ז, כב) שעיקר הספירה היא השבועות, ולדברי אדרבה עיקר הספירה היא הימים. וז"ל מצות עשה לספור שבע שבתות תמימות מיום הבאת העומר שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת שבע שבתות, ומצוה למנות הימים עם השבועות שנאמר תספרו חמשים יום, ומתחילת היום מונין לפיכך מונה בלילה מליל ששה עשר בניסן. אמנם בספה"מ (עשה קסא) משמע שעיקר הספירה היא הימים, וז"ל היא שצונו לספור מקצירת העומר תשעה וארבעים יום והוא אמרו יתעלה (אמור כג) וספרתם לכם ממחרת השבת ... וצ"ע.

השואל את חברו מה סופרים היום

איתא בשו"ע (או"ח תפט, ד) מי ששואל אותו חבירו בין השמשות כמה ימי הספירה בזה הלילה, יאמר לו אתמול היה כך וכך, שאם יאמר לו היום כך וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה. אבל קודם בין השמשות, כיון שאין זמן ספירה אין בכך כלום.

צריך לדון באיזה אופן שענה יש בעיא, דככל הנראה כמעט אין ציור שענייתו יגרום ששוב אינו יכול לחזור ולברך.

ימים ולא שבועות

דהנה איתא בשו"ע (תפט, א) וז"ל וסופר הימים והשבועות. כיצד, ביום הראשון אומר היום יום אחד (בעומר), עד שמגיע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד (בעומר), וביום שמיני יאמר היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד (בעומר), וכן עד שיגיע לארבעה עשר ימים יאמר היום ארבעה עשר ימים שהם שני שבועות (בעומר), ועל דרך זה מונה והולך עד מ"ט יום.

וכתב המשנ"ב (ס"ק ז) שאם ספר ימים לחוד ולא הזכיר שבועות י"א שיצא בדיעבד, וי"א שצריך לחזור ולספור ימים ושבועות כדין, וע"כ חוזר וסופר בלא ברכה. [ואם שכח לחזור ולספור מונה שאר ימים בברכה] ואם מנה שבועות ולא ימים כגון שאמר ביום השביעי היום שבוע אחד ולא הזכיר ימים כלל לכו"ע לא יצא.

ועי' בשער הציון (ס"ק ח) שמקור השיטה הראשונה היא עולת שבת ומגן אברהם וחק יעקב, ועי' כנסת הגדולה (הגהות ב"י) שמביא ראייה מהאבודרהם לגבי מי ששאל אותו מספר הימים שצריך לומר אתמול היה כך וכך, וז"ל משמע מתוך הלשון שאין תיקון אלא כשיאמר אתמול היו כך וכך, אבל כשיאמר לו מנין הימים ולא מנין השבועות לא מהני. ר"ל שאם נאמר שאם מנה ימים ולא שבועות שלא יצא, יש עצה פשוטה שיאמר לשואל רק מנין הימים.

ועי' במג"א (ס"ק ד) וז"ל נ"ל דאם ספר הימים לחוד ולא ספר השבועות א"צ לחזור כדאיתא בגמ' למ"ד ספירה דרבנן. וצ"ע שהרי זה שיטת אמימר שם (מנחות סו, א), אבל אנן קי"ל כאב"י דמצוה למימני ימים ומצוה למימני

שבועות. ואין לומר שנחלקו אם ספה"ע דאורייתא א דרבנן, ואנחנו קי"ל דהוי דרבנן, שהרי המחבר אע"ג שבב"י משמע שס"ל שאינו אלא דרבנן, ובכל זאת כתב שמונה ימים ושבועות, וצ"ע. ועי' לקמן שלכאורה זה נכלל בתמיהת השעה"צ על שיטה זו.

ועי' שעה"צ (ס"ק ט) שמקור השיטה השניה, שאינו יוצא בספירת ימים לבד, הוא שו"ת מהר"ש הלוי (סי' ה) ופרי חדש ואליה רבה סעיף קטן י"ד.

ויעויין במהר"ש הלוי שהוכיח כדבריו מהא שכתב הרמב"ם והחינוך שחיוב ספיה"ע הוא מה"ת וצריך לספור ימים ושבועות, ופשוט שזה מעכב ואם ספר אחד ולא ספר השני לא יצא וחוזר וסופר בברכה. א"כ גם לדידן אע"ג שאינו אלא מדרבנן כל דתיקון כעין דאורייתא תיקון, וספירת ימים ושבועות מעכבים זה את זה. שהרי אנחנו לא פוסקים כאמיר שס"ל שהיות ואינו אלא זכר למקדש לא סופרים אלא הימים. ומדמה את זה למי שמניח תפילין שחסרים חלק מהן שבוודאי אינו יוצא, וחוזר ומברך.

ולגבי הראית מאבודרהם כתב הכנה"ג וז"ל שמה שכתב הרד"א ז"ל שלא יאמר לו כך וכך, רוצה לומר שלא ישיב לו מנין הימים והשבועות, אבל אם אמר לו מנין הימים ולא מנין השבועות נראה דיכול לחזור ולמנות בברכה. דהיינו שחברו רוצה לידע איך לספור, ולכן צריך לענות לו על הימים ועל השבועות, אבל אה"נ אם מספיק לומר לו מנין הימים, אינו חייב לומר אתמול כך וכך.

ממשיך השעה"צ שהאליה רבה הוכיח כדבריו מהשבלי לקט סימן רל"ד, ואינה ראייה מוכרחת, דיש לומר דהשבלי לקט לטעמיה אזיל דסבירא לה דספירה בזמן הזה דאורייתא, וכדמוכח שם בראש הסימן משם ר' ישעיה, והמג"א וסיעתו הלא טעמייהו משום דספירה בזמן הזה דרבנן.

כוונתו למש"כ השבה"ל וז"ל ומנהג שלא להזכיר סך הימים והשבועות דבר יום ביומו עד שיברך, ומנהג הגון הוא שכיון שהזכיר סך הימים והשבועות למה יברך והלא כבר קיים מצות ספירה, ולמה יחזור ויברך והלא אין המצוה בברכה אלא בספירה. וכיון דאמר אביי דצריך למינימי ימי ושבועי, (ו)נראה שאם הזכיר סך הימים או השבועות בלא ברכה שמברך ומזכיר שניהם, ואינה ברכה לבטלה אחרי שלא הזכיר שניהם תחלה.

אבל השעה"צ חולק עליהם וז"ל אלא דבאמת לעניות דעתי אין דבריהם מכוונין, שכמו להניי דסבירא ליה דבזמן הזה דאורייתא אין נ"מ בין יומי לשבועי, וכמבואר להדיא בספר המצות דשבועי הוא חלק מחלקי המצוה של ספירה, כמו כן אם נימא שהוא מדרבנן, גם כן יומי ושבועי חדא נינהו, ואנן הא קיימא לן כאביי ורבנן דרב אשי ודלא כאמיר, וכן כל הפוסקים הקדמונים [בה"ג והרי"ף והרי"ץ גיאות] לא העתיקו כלל דברי אמיר שמע מיניה דסבירא להו דאפילו אם נימא דבזמן הזה הוא דרבנן, כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון.

ואם נימא דטעמם משום דסבירא להו דהוא דאורייתא ואנן סבירא להו דהוא דרבנן, זה אינו, דאם נימא דכל אלו הראשונים סבירא להו דהם דאורייתא, וגם הרמב"ם ושאר הראשונים שהבאנו בביאור הלכה הלא גם כן כתבו בהדיא שהוא דאורייתא, בודאי אית לן למינקט לדינא הכי. ומסיק כן נראה לעניות דעתי ועל כן **בודאי מחוייב מדניא לחזור ולמנות.**

וקצ"ע שבמשנ"ב כתב שיחזור ויספור בלי ברכה, ולדבריו כאן יחזור ולספור בברכה.

יוצא לפי"ז שאם שאלו חברו כמה ימים היום, וענה לו מספר הימים בוודאי יכול לחזור ולספור, שאפילו אם אמר מספר הימים היכא שברך חוזר ומברך כדי לספור גם השבועות.

אם לא אמר היום

בעיקר הדין שכתוב בשו"ע שאם ענה לחברו אינו יכול לחזור ולמנות בברה, כתב המשנ"ב (ס"ק כ) שאם לא אמר "היום" לית לן בה משום דעיקר מצות ספירה הוא שיאמר היום כך וכך. זאת אומרת אם שאל לו חברו כמה ימים היום וענה לו שלש, יכול לחזור ולספור בברכה שבאמירת שלש בלי לומר היום אין כאן קיום מצוה כלל.

מצוות צריכות כוונה

בעיקר ההלכה שאם ענה לחברו אינו יכול לחזור ולברך, כבר תמהו האחרונים למה אינו יכול לחזור ולמנות

בברכה, הרי קי"ל מצוות צריכות כוונה. ועל משנ"ב (ס"ק כא) וז"ל ואף דאנן קי"ל דצריכות כונה, וזה הלא לא כוון לצאת בזה ידי מצוה, לענין ברכה צריך להחמיר ולחוש להך דעה ולא יברך על הספירה שימנה אח"כ. היינו משום חומרת ברכה לבטלה חוששין להשיטות הסוברות מאצ"כ.

במצוה דרבנן

אמנם השעה"צ (ס"ק כו) כתב שהא"ר תירץ לפי שהוא מילתא דרבנן. ר"ל שיש שיטות שבמצוה דרבנן קי"ל שמאצ"כ.

מקור הדין הוא במשנ"ב (ס, י) וז"ל כתב המג"א בשם הרדב"ז דזה דוקא במצוה דאורייתא, אבל במצוה דרבנן א"צ כונה. ולפ"ז כל הברכות שהם ג"כ דרבנן לבד מברכהמ"ז אם לא כיון בהם לצאת יצא בדיעבד. אך מכמה מקומות בשו"ע משמע שהוא חולק ע"ז, וכן מבאור הגר"א בסימן תפ"ט משמע ג"כ שאין לחלק בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן. כוונתו מבואר בביאה"ל וז"ל עיין במשנ"ב במה שכתב וכן מביאור הגר"א וכו' עיין שם בס"ד בשו"ע בביאור הגר"א שדוחק א"ע להעמיד הדין דשו"ע אליבא דמ"ד מצות א"צ כונה, ובאמת השו"ע בעצמו פסק בסימן ס' דצריכות כונה, יותר טוב הו"ל לתרץ משום דספירה דרבנן כמו שמתרץ הא"ר א"ו דס"ל שאין לחלק בזה.

ממשיך המשנ"ב אבל הפרי חדש והגר"א סבירא דאין חילוק בין דאורייתא לרבנן, ובכל גווי צריך כונה, ועל כרחו סעיף זה קאי אליבא דמאן דאמר אין צריך כונה.

ולפי"ז להלכה דקי"ל מצ"כ א"כ שוב אם ענה לחברו שפיר יכול לחזור ולמנות עם ברכה.

שאינו מתכוון לצאת

עוד כתב המשנ"ב בשם האחרונים דמיירי ששאל אתו קודם שהגיע לשבועות, הא אי שאל לו בשעה שהגיע לשבועות אפילו אמר לו היום כך וכך לאו כלום הוא כל שלא הזכיר שבועות, וצריך לחזור ולספור בברכה.

ועי' בשעה"צ (ס"ק כח) דמפרי חדש משמע דדוקא היכי דשבועי הוא לעכובא כגון במשלם שבועי, אבל אחר השלמת השבוע שאינו אלא מנהג להזכיר שבועות, אפילו לא הזכיר לו אלא הימים יצא. ובאליה רבה מבואר להדיא דבכל גווי כל שלא הזכיר שבועות כמנהגו יכול לחזור ולספור בברכה, **דמוכחא מילתא שמכוון שלא לצאת**, ודי לנו להחמיר היכי דהזכיר ימים ושבועות, שהרי הט"ז חוכך גם בזה עד כאן דבריו. וגם לדברי הגר"א דסעיף זה הוא רק למאן דאמר דמצות אין צריך כונה מוכח דלמאן דאמר צריכות כונה אין צריך ליהרהר בכל זה. ועל כל פנים באופן זה בודאי נוכל לסמוך להקל כדעת האליה רבה.

הא"ר חידש שאם לא ספר כמו שרגיל לספור אז מוכח שמכוון לא לצאת, ואז אפילו למ"ד מאצ"כ כאן יודה משום שכיון לא לצאת. ולדבריו צע"ג שהרי אפילו אם אמר מספר הימים והשבועות, או בשבוע הראשונה אמר מספר הימים, היות ולא בירך וכסופר לשם מצוה בוודאי נוהג לברך, א"כ כמו בלא ספר השבועות הוי הוכחה שמכוון לא לצאת, ה"נ בסופר בלי ברכה ע"כ כוונתו שלא לצאת, וצע"ג.

מנה שבועות ולא ימים

כתב המג"א (תפט, ד) שאם מנה שבועות לבד נמי יצא כמ"ש הטור. ועי' בשו"ת בית הלוי (א, לט) שהסתפק היות וקי"ל דמצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי, ומצוה דשבועי היא הוי רק בכל יום שנשלם בו השבוע שימנה כמה שבועות הם לעומר, א"כ אם דלג ביום שלא נשלם בו השבוע נהי דהפסיד מנין הימים מ"מ מנין השבועות לא הפסיד עדיין, ובכל יום כשנשלם בו השבוע אפשר דיכול לברך.

עי"ש שמביא דברי רבינו ירוחם (נתיב ד' ח"ה הנ"ל) שהקשה למה אין מברכין שני ברכות כיון דהם שני מצות, וכמו בתפילין של יד ושל ראש, ותי' דכתיב שבעה שבועות תספר לך מיום הביאכם, ומש"ה לא הוי מצוה מה"ת בשבועי רק בפני הבית ובה"ז הוי שבועי רק זכר למקדש, אבל ימים גם בזה"ז הוי מן התורה, ומש"ה לא מברכין רק ברכה א' על ימים לחודא. וכתב ביה"ל דלדידיה דברינו הנ"ל נידחין. ר"ל שמנין השבועות אינו עיקר לברך עליהם משום שאינו אלא זכר למקדש.

אמנם להפוסקים דס"ל דכל הספירה הוי בזה"ז רק דרבנן, ואפ"ה מברכין, א"כ אין לחלק בין יומי לשבועי.

וגם לדעת האלפסי בסוף פסחים וכן הוא דעת הרמב"ם בפרק ז' מה' תמידין דמבואר בדבריהם להדיא דגם שבועי הוי מדאורייתא גם בזה"ז, ולדידהו הא יכול לברך על השבועי לחודא, דהא אפי' אם נאמר דלא כרבינו ירוחם ונאמר דהוי רק חדא מצוה, וכמו שנראה דכל מוני המצות לא מנו בספירה רק מצוה אחת, מ"מ הא מבואר בטור דאם מנה ימים בלא שבועי או שבועי בלא ימים יצא, ונדון דידן הא לא גרע מזה.

ושמעתי להקשות על הביה"ל שמה שמביא בשם הטור לא קיים, ובאמת אין בזה הגיון כלל, דאם הם מצוה אחד מהכ"ת שיכול לברך על חלק מהמצוה. וכמ"ש מהר"ש הלוי שספירת הימים והשבועות הם שני חלקים מהמצוה ואם ספר אחד בלי השני לא יצא. וגם המג"א שכתב שאם ספר ימים ולא לילות יצא, אין זה אלא משום דהוי מדרבנן וכדברי אמימר.

ומה שהביא המג"א בשם הטור שגם אם מנה רק השבועות יצא, כבר כתב החק יעקב (ס"ק ח) שכוונת המג"א כמו שכתב הטור בשם הראב"ה (פסחים סימן תקכו עמוד 177) דביום שמנה יאמר רק היום שבוע אחד ויום אחד, ואינו צריך לומר היום שמנה ימים, שכבר מנאם בשבוע העבר. וכן ביום ט' עד שמגיע לארבעה עשר יאמר היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות, וביום ט"ו יאמר היום שני שבועות ויום אחד, וכן לעולם, משא"כ אם ביום ז' או ביום ארבעה עשר לא הזכיר הימים אפשר דלא יצא. וכן כתב גיסי הרב בספרו אליהו זוטא (ס"ק ב) בשם רבינו ירוחם (נתיב ה, ח"ד).

ויש להעיר על דבריו שאין ראיה מרבינו ירוחם שלשיטתו מנין השבועות אינו מה"ת בזה"ז, ומה"ט אינו יוצא במנין השבועות לבד, כדברי אמימר שאינו אלא זכר בעלמא ולכן לא מברך עליו, אבל לדידן דלא מחלקים בין מנין הימים למנין השבועות אין ראיה, ודו"ק. אבל עכ"פ אין ראיה לדברי ביה"ל מהטור.